

Korte literatuuraankondigingen

Schets der Leere van Lavoisier door Martinus van Marum, 1787. Facsimile-uitgave, 1987. Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging. Met een voorrede van A.C.H.A. Wiechmann, een inleiding van H.A.M. Snelders en annotaties van Jan W. van Spronsen (Den Haag: Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging, 1987; ISBN 90-71446-03-8) 101 p., ill., f 30,-. Te bestellen door overmaking van het bedrag op postgiro 7680 t.n.v. K.N.C.V., Den Haag, o.v.v. 'Schets'.

In 1787 publiceerde de Haarlemse arts, natuuronderzoeker en bevorderaar van de beoefening der geneeskunde en natuurwetenschappen Martinus van Marum (1750-1837) zijn uiteenzetting van de nieuwe chemische theorie van Lavoisier "omtrent de zuivere lucht van den dampkring, en de vereeniging van derzelver grondbeginsel met verschillende zelfstandigheden." Van Marum had tijdens een bezoek aan Parijs in 1785 kennis gemaakt met de zuurstofleer van de Franse chemicus. Na terugkeer in Haarlem voerde hij een aantal experimenten uit, die hem van de juistheid van Lavoisiers opvattingen overtuigden. Van Marums publikatie uit 1787 is de eerste gedrukte beschrijving van de theorie dat verbranding een reactie met zuurstof is. Lavoisiers eigen boek hierover verscheen eerst twee jaar later. De fraaie facsimile-uitgave biedt de moderne lezer, mede dankzij het deskundig geschreven kader en commentaar, de gelegenheid van Marums redenering in diens eigen beantwoording stap voor stap te volgen.

H.A. Bosman-Jelgersma en H.L. Houtzager, inl., *Verhandeling der Clysteren van Regnerus de Graaf med.doct. tot Delft* (z.p., z.j.) 56 p., ill.

Als derde in de reeks Serie-uitgaven van de Reinier de Graaf Stichting te Delft verscheen in 1987 een fotografische herdruk van de oorspronkelijk in 1686 verschenen Nederlandse vertaling van De Graafs *De Clysteribus*. Er zijn twee voorafgaande inleidingen, waarin Houtzager ingaat op de verschillende clysteersputten in die tijd en Bosman-Jelgersma de recepten beschrijft die De Graaf in zijn werk noemt.

L.J. Endtz, C.C. Berg en B. Haeseker, *Het oude medische boek uit het bezit van de gemeente 's-Gravenhage* ('s-Gravenhage: Ziekenhuis Leyenburg/Gemeentearchief, 1987) 67 p., ill.

Deze catalogus van een tentoonstelling ter gelegenheid van het feit dat het Ziekenhuis Leyenburg 15 jaar eerder geopend werd, beschrijft een 69-tal geëxposeerde boeken afkomstig uit de 'Medische en Pharmaceutische Bibliotheek voor 's-Gravenhage en Omstreken' en het Gemeentearchief. In de verzameling van het archief neemt de collectie van de arts Johan de Cocq (1639-1721) een belangrijke plaats in. Aan hem, diens goeddeels bewaard gebleven boekerij en het historische belang daarvan is een apart artikelje gewijd.